



Dokumentnamn
YTTRANDE

Datum
2024-04-29

Vårt diarienummer
1.1.3-2024-00108

GD-2024-081

Handläggare
Sanja Halling

Ert diarienummer
Fi2024/00259

Mottagare
Regeringskansliet
Finansdepartementet
E-post:
fi.remissvar@regeringskansliet.se

En reform för datadelning, SOU 2023:96

Vetenskapsrådet har granskat utredningens förslag utifrån sitt uppdrag att ge stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden samt de uppgifter myndigheten har som ansvarig för kommunikationssystemet Swedish University Computer Network (SUNET) och för att främja och samordna arbetet med att införa öppen tillgång till forskningsdata.

Sammanfattning

Vetenskapsrådet kan baserat på det underlag som presenteras i betänkandet inte bedöma vilka konsekvenser förslaget kan få för aktörer inom forskningssektorn.

Vetenskapsrådet anser att mer och tydligare styrning är en av flera förutsättningar för att uppnå målen med en förbättrad interoperabilitet och därmed nyttan med användning och delning av data. Rådet ställer sig positivt till utredningens förslag om en målbild med en ökad interoperabilitet inom offentlig förvaltning.

Det är viktigt för svensk forskning och aktörer inom forskningssektorn att styrningen av offentliga aktörers interoperabilitetsarbete inte försvårar eller hindrar genomfört eller pågående arbete inom sektorn.

Om förslagen genomförs behöver Digg säkerställa att de nationella lösningar som tas fram inte på ett negativt sätt påverkar existerande sektorsspecifikt interoperabilitetsarbete på nationell eller europeiska nivå. Vetenskapsrådet instämmer i att det finns behov av fortsatt utredning av förutsättningarna för att införa styrning av interoperabilitet inom sektorer eller områden.

I den fortsatta beredningen av förslagen bör det övervägas om det behövs ytterligare undantag från kravet på att använda nationella interoperabilitetslösningar, till exempel när en sådan lösning med hänsyn till aktörens tekniska eller ekonomiska förutsättningar skulle vara oskäligt betungande.



Vetenskapsrådets utvecklade ställningstaganden till utredningens förslag

Rubrikstrukturen nedan utgår från den avsnittsnumrering som används i utredningen.

Avsnitt 9.1 Det krävs mer och tydligare styrning av interoperabilitet

Vetenskapsrådet delar bilden av att det idag finns hinder för datadelning och brister i offentliga aktörers arbete med interoperabilitet, även inom forskningssektorn. Mer och tydligare styrning är en av flera förutsättningar för att uppnå målen med en förbättrad interoperabilitet och därmed nytta med användning och delning av data.

Interoperabilitet vid datadelning är en förutsättning för forskningssektorn, och en nödvändighet vid forskningssamarbeten. Forskare som är verksamma vid lärosäten och andra organisationer som bedriver forskning samarbetar och delar data i stor omfattning. Vid många forskningsinfrastrukturer och inom ramen för forskningsprojekt skapas, hanteras och delas stora volymer data och det finns inom sektorn en lång erfarenhet av arbete med framförallt teknisk interoperabilitet vid bland annat datadelning, till exempel genom olika typer av infrastrukturella tjänster. Aktörer inom sektorn har i många år strävat efter interoperabilitet genom anpassning till öppna standarder och format. Även om mer och tydligare styrning kan få positiva effekter är det viktigt för svensk forskning och aktörer inom forskningssektorn att styrningen på den förvaltningsgemensamma nivån inte försvårar eller förhindrar genomfört eller pågående sektorsspecifikt interoperabilitetsarbete.

Oavsett om styrningen ska ske genom föreskrifter eller rekommendationer bör de lösningar som tas fram utgå från ett bredare digitaliseringsperspektiv och utarbetas i en nära samverkan med de sektorer där det finns erfarenhet kring interoperabilitet. Styrningen bör enligt Vetenskapsrådet främja användning av öppna standarder och öppen källkod.

Avsnitt 9.3 Politiskt mål: Den offentliga förvaltningen ska vara fullt interoperabel

Vetenskapsrådet ställer sig positivt till målbilden med en ökad interoperabilitet inom offentlig förvaltning. En sådan målbild kan bidra till en ökad tydlighet och förmåga för den offentliga sektorn att dela data och samverka kring digitalisering, vilket även påverkar forskningssektorn i en positiv riktning som inkluderar arbete med öppen tillgång till forskningsdata.

Avsnitt 9.6-9.7 Styrning av interoperabilitet vid datadelning och Hur styrningen ska utformas och organiseras

Vetenskapsrådet utesluter inte att styrningen av den offentliga förvaltningens interoperabilitet delvis kan behöva ske genom lagstiftning. Baserat på det underlag som presenteras i betänkandet är det dock inte möjligt för rådet att bedöma vilka konsekvenser förslaget om att offentliga aktörer ska använda interoperabilitetslösningar som har föreskrivits med stöd av lag kan få för



aktörer i forskningssektorn eller deras interoperabilitetsarbete. Vilka konsekvenser ett sådant krav kan medföra beror på vilka lösningar som Digg väljer att rekommendera eller meddela föreskrifter om.

Om förslagen genomförs behöver Digg säkerställa att de nationella lösningar som tas fram inte på ett negativt sätt påverkar existerande sektorsspecifikt interoperabilitetsarbete på nationell eller europeiska nivå. Som nämnts ovan finns sedan länge ett omfattande nationellt arbete med interoperabilitet inom forskningssektorn. Inom EU finns även ett pågående arbete kring interoperabilitet vad gäller det europeiska dataområdet för forskning, innovation och utbildning, vilket för närvarande görs inom ramen för partnerskapet inom det europeiska öppna forskningsmolnet, EOSC. Vetenskapsrådet ställer sig därmed positivt till utredningens förslag om att det ska anges i Myndigheten för digital förvaltnings instruktion att myndigheten ska beakta internationellt interoperabilitetsarbete. Vetenskapsrådet menar vidare att om den föreslagna nationella regleringen genomförs bör den också utformas på ett sätt som tydligt främjar användning av öppna standarder och öppen källkod.

Det bör i den fortsatta beredningen av förslagen övervägas om det behövs ytterligare undantag från kraven på att använda nationella interoperabilitetslösningar än de som utredningen föreslår, till exempel i fråga om redan etablerade datadelningstjänster eller när användningen av en nationell interoperabilitetslösning med hänsyn till aktörens tekniska eller ekonomiska förutsättningar skulle vara oskäligt betungande.

Avsnitt 9.9 Styrning inom sektorer eller områden bör ske genom speciallagstiftning

Vetenskapsrådet instämmer i att det finns behov av fortsatt utredning av förutsättningarna för att införa styrning av interoperabilitet inom sektorer eller områden. Som tagits upp i föregående avsnitt behöver sektorsspecifika förutsättningar och behov även beaktas innan tvingande krav införs på att offentliga aktörer ska använda nationella interoperabilitetslösningar.

Övergripande synpunkter

Oavsett om styrning ska ske genom föreskrifter borde dessa tas fram med hänsyn taget till ett bredare digitaliseringsperspektiv och i en nära samverkan med de sektorer där det finns existerande erfarenhet kring interoperabilitet.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Katarina Bjelke efter föredragning av forskningssekreteraren Sanja Halling. Vid den slutliga



handläggningen har även chefsjuristen Victoria Söderqvist och enhetschefen Leif Johansson deltagit.

Katarina Bjelke
Generaldirektör

Sanja Halling
Forskningssekreterare

Kopia

fi.ofa.dof.remisser@regeringskansliet.se

Utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

carl.hogstedt@regeringskansliet.se